

„Ztracená generace.“ Bortící se systém penzí dopadne na nynější lidi pod 40 let

- CZ24 News | 27. února 2023

ČESKO: Česko čelí velkému problému stárnoucí populace, nynější lidé mladší 40 let ponesou následky bortícího se důchodového systému. Uvedli to odborníci oslovení deníkem Echo24. Kromě konkrétních ekonomických problémů může výraznější počet penzistů, tudíž velká voličská základna, vést k tomu, že se politické strany budou na tento elektorát čím dál více zaměřovat. I proto nynější mladší generaci označuje například hlavní ekonom společnosti Roklen Pavel Peterka za „ztracenou“.

Současný průběžný důchodový systém stojí na tom, že dnešní pracující odvádí část příjmu na společný důchodový účet. Z něj se pak dle zákonem stanovených pravidel vyplácí důchody současným penzistům. Až současní ekonomicky aktivní lidé odejdou do penze, na jejich důchody se bude skládat další generace pracujících.

Čísla jsou neúprosná

„Zde ale narážíme na problém takzvané stárnoucí populace. Kvůli klesající porodnosti a přetrvávající nízké míře migrace se snižuje přírůstek nových plátců do systému. Naopak se prodlužuje doba dožití a s ní i průměrná doba pobírání starobní penze. Dramaticky se tak mění poměr mezi počtem plátců a počtem příjemců,“ řekl deníku Echo24 Peterka s tím, že dnes je v České republice zhruba 2,17 milionu penzistů a 5,2 milionu pracujících osob. Na jednoho penzistu tak pracuje průměrně 2,4 plátců, ale tento poměr se bude dále zmenšovat. Výrazně tomu v dalších letech „pomůže“ odchod početně silných ročníků tzv. „Husákových dětí“ do penze. V produktivním věku je nahradí početně slabší ročníky.

Hlavní ekonomka Raiffeisenbank Helena Horská a členka Národní ekonomické rady vlády pro Echo24 připomněla, že průměrný starobní důchod se za poslední čtyři roky zvýšil 1,56krát. Za posledních 22 let dokonce třikrát. Pro srovnání čistá mzda pracujícího rodiče se dvěma dětmi a pracující manželkou, který si tudíž neuplatňuje slevu na nepracující manželku, se za poslední 4 roky zvýšila i přes zrušení superhrubé mzdy 1,3krát, za 22 let 2,5krát.

Podobně hovoří i hlavní ekonom Trinity Bank Lukáš Kovanda, který opakovaně seniory označil za „vítěze inflace“. „Důchodci sice loni čelili vyšší inflaci než běžná populace. ‚Důchodcovská‘ inflace vykázala v roce 2022 celoročně průměrnou míru 15,6 procenta, zatímco obecná inflace činila jen 15,1 procenta. Průměrný důchod ovšem loni díky hned trojí valorizaci povyrostl o 17,1 procenta. Reálně si tak důchodci polepšili, a sice o 1,5 procenta,“ uvedl Kovanda v komentáři zaslaném deníku Echo24.

Vláda musí udělat velmi nepopulární opatření

Podle ekonoma Peterky už teď vysoké odvody na sociální pojištění, které prodražují náklady práce zaměstnanců, nestačí na pokrytí výdajů na výplatu starobních penzí. „Chybějící peníze v důchodovém systému doplácí stát z běžných daní a na dluh. Se snižujícím se poměrem mezi počtem plátců a příjemců bude na důchodovém účtu chybět stále více peněz. Pro udržení systému je proto nutné měnit jeho hlavní parametry,“ řekl Peterka s tím, že primárně se jedná o zvýšení věku odchodu do penze, snížení náhradového poměru penzí a zvýšení odvodů na sociální pojištění

spolu s dalšími daněmi. „A to jsou samozřejmě velmi nepopulární opatření,“ dodal.

Tím podle něj vzniká něco, co označuje za „ztracenou generaci“. „Jde o současné čtyřicátníky a mladší, kteří ponесou velkou část negativních dopadů bortícího se důchodového systému. Přímou jich se dotkne zvýšení odvodů a daní, aby bylo možné financovat průběžný systém, ale i na splátku veřejného dluhu. Zároveň se jich bude týkat prodloužení doby odchodu do penze a nepochybně se nedočkají penzí na současné úrovni mezi 45 až 50 % průměrné mzdy. Bude to podstatně méně,“ míní Peterka a dodává, že ztracená generace proto vedle vyšších odvodů do důchodového systému a vyššího zdanění bude muset výrazně více spořit již během aktivního pracovního života, aby si zajistila důstojný životní standard ve stáří.

Stát musí tíhu nákladů přenášet rovnoměrně, míní Horská

Peterka zároveň poukázal na dílčí efekt stárnoucí populace. „Jak poroste počet penzistů, poroste i jejich voličská síla. Lze proto předpokládat, že se politické strany ve snaze získat voliče budou do budoucna stále více přiklánět na stranu penzistů na úkor v současnosti pracujících,“ uvedl Peterka. Podle něj je nutné, aby obyvatelé ČR výrazně více spořili, a to nejenom na stáří. „Je to primárně zodpovědnost každého jednotlivce. Stát by mohl pomoci navýšením daňových úlev a příspěvků na produkty penzijního spoření, kam je potřeba zařadit dnes už běžné investiční nástroje. Zde ale opět narážíme na limity veřejných rozpočtů. Tento typ podpory je problematický, protože pomáhá primárně středně až vysokopříjmovým domácnostem,“ uvedl Peterka s tím, že nízkopříjmové domácnosti, které si nemohou dovolit tolik spořit, nedosáhnou na stejnou úroveň podpory.

Helena Horská pro Echo24 uvedla, že i když vezmeme do úvahy daňové změny ve prospěch zaměstnanců (tou nejvýraznější bylo zrušení superhrubé mzdy), růst pracovního příjmu v posledních dvou dekadách zaostává za růstem důchodů. „Poměr důchodu a průměrné mzdy se sice díky tomu zvyšuje, ale na druhé misce vah rychle ubývá peněz pro důchodový účet. Rozpočtovou bilance důchodů navíc výrazně zhoršily výjimečné valorizace důchodů během pandemie,“ připomněla situaci během covidu Horská.

„A situace se bude jen zhoršovat – jednak vlivem dopadu cenového šoku – pádivého růstu životních nákladů a úbytkem pracovních sil,“ uvedla Horská. „Udržet stávající průběžný důchodový systém v chodu, nepřiměřeně nezatěžovat a neodčerpávat omezené zdroje pro jiné kapitoly státního rozpočtu vyžaduje rovnoměrněji než doposud přenášet tíhu rostoucích životních nákladů a jiných nepříznivých šoků napříč společnostmi a zajistit, aby i všichni práceschopní obyvatelé včetně OSVČ do tohoto redistribučního systému přiměřeně přispívali. A samozřejmě podpořit snahu každého z nás si odkládat stranou na dobu pracovní neaktivity,“ míní Horská.

Podle Peterky z Roklenu je naprosto zásadní, aby byla posílena činnost vzdělávacích institucí v oblasti finanční gramotnosti, kam patří i téma finančního zajištění vlastního stáří. „Od výuky na základní škole až po osvětu pomocí hromadných sdělovacích prostředků. Kdo nebude mít naspořeno, bude na stáří živořit. Navíc vytvoří další tlak na sociální systém a veřejné rozpočty,“ uvedl Peterka s tím, že kolapsu zabráni jedině výrazný nárůst produktivity naší ekonomiky.

„Nejde jen o důchodový systém. Se stárnutím populace a úbytkem pracovní síly bude spojeno snížení dostupnosti zboží a služeb. Zjednodušeně můžeme říct, že pro stejný počet obyvatel, bude muset vše potřebné zajistit menší počet pracujících. Bez technologického pokroku, automatizace a dalších klíčových inovací se neobejdeme. Toho musíme dosáhnout reformou celé ekonomiky včetně veřejných institucí či podnikatelského prostředí,“ řekl Peterka.

[ZDROJ](#)